

Phẩm 52: TRI THỨC

Bấy giờ, Tuệ mạng Tu-bồ-đề bạch Phật:

–Bạch Đức Thế Tôn! Bồ-tát tân học phải học sáu pháp Ba-la-mật như thế nào?

Phật bảo Tu-bồ-đề:

–Nếu muốn học sáu pháp Ba-la-mật thì Bồ-tát tân học trước phải cúng dường gần gũi Thiện tri thức thường giảng nói Bát-nhã ba-la-mật sâu xa này. Thiện tri thức ấy giảng dạy: Này thiện nam! Có bao nhiêu bố thí đều hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác tất cả, có bao nhiêu trì giới, nhẫn nhục, tinh tấn, thiền định, trí tuệ đều hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác tất cả. Người chớ cho rằng sắc, thọ, tưởng, hành, thức là Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chớ cho sáu pháp Ba-la-mật là Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chớ cho nội không cho đến vô pháp hữu pháp không là Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chớ cho bốn Niệm xứ cho đến tám Thánh đạo là Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chớ cho mười Trí lực cho đến mười tám pháp Bất cộng là Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Vì sao? Vì chẳng chấp sắc, thọ, tưởng, hành, thức thì được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, chẳng chấp sáu pháp Ba-la-mật, cho đến chẳng nắm lấy mười tám pháp Bất cộng thì được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này thiện nam! Lúc thực hành Bát-nhã ba-la-mật sâu xa này chớ tham sắc, tham thọ, tưởng, hành, thức, chớ tham sáu pháp Ba-la-mật, cho đến chớ tham Nhất thiết chủng trí. Vì sắc chẳng phải cái để tham, cho đến vì Nhất thiết chủng trí chẳng phải là cái để tham.

Này thiện nam! Chớ tham quả Tu-đà-hoàn cho đến chớ tham địa vị Bồ-tát, chớ tham Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Vì sao? Vì Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác chẳng phải cái để tham. Vì sao? Vì các pháp là tánh không.

Tu-bồ-đề thưa:

–Bạch Đức Thế Tôn! Các vị Bồ-tát thường làm được việc khó: Đối với tất cả pháp tánh không mà cầu Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, muốn được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Phật dạy:

–Đúng vậy, này Tu-bồ-đề! Đại Bồ-tát thường làm được việc khó: Đối với pháp tánh không mà cầu Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, muốn được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này Tu-bồ-đề! Vì muốn an ổn thế gian nên các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, vì muốn an vui thế gian, cứu giúp thế gian, làm chỗ trở về cho thế gian, làm chỗ y cứ cho thế gian, làm cội bãi cho thế gian, làm người điu dắt thế gian, làm con đường rớt ráo cho thế gian, làm chỗ đến cho thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào vì an ổn thế gian, vì an vui thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát lúc được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác cứu vớt chúng sinh sáu đường ra khỏi lo khổ sầu não, đặt lên bờ Niết-bàn không còn sợ hãi.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào vì cứu giúp thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác cứu khổ sinh tử cho chúng sinh, nói pháp cho chúng sinh, chúng sinh được nghe pháp dần dần từ ba thừa mà được độ thoát.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm chỗ trở về cho thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác cứu vượt chúng sinh ra khỏi tướng sinh, già, bệnh, chết, lo buồn sầu não, đặt chúng trên bờ Niết-bàn không còn sợ hãi.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm chỗ y cứ cho thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát lúc được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác vì chúng sinh mà nói tất cả pháp không chỗ y cứ.

Tu-bồ-đề thưa:

–Bạch Đức Thế Tôn! Thế nào là tất cả pháp không chỗ y cứ?

Phật dạy:

–Này Tu-bồ-đề! Sắc chẳng nối nhau đó là sắc không sinh, sắc không sinh đó là sắc không diệt, sắc không sinh diệt đó là sắc không chỗ y cứ. Như sắc, thọ, tưởng, hành, thức cho đến Nhất thiết chủng trí cũng như vậy.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm con đường rốt ráo chỗ thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Lúc được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, Đại Bồ-tát vì chúng sinh mà nói pháp như vậy: Tướng rốt ráo của sắc, của thọ, tưởng, hành, thức cho đến của Nhất thiết chủng trí chẳng phải sắc, chẳng phải thọ, tưởng, hành, thức cho đến chẳng phải Nhất thiết chủng trí.

Như tướng rốt ráo, tất cả pháp tướng đều như vậy.

–Bạch Đức Thế Tôn! Nếu tất cả pháp đều như tướng rốt ráo, tại sao các Đại Bồ-tát đều được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Vì trong tướng rốt ráo của sắc, của thọ, tưởng, hành, thức cho đến trong tướng rốt ráo của Nhất thiết chủng trí đều không có phân biệt là sắc, là thọ, tưởng, hành, thức, cho đến không có phân biệt là Nhất thiết chủng trí.

Phật dạy:

–Đúng vậy, này Tu-bồ-đề! Trong tướng rốt ráo của sắc, của thọ, tưởng, hành, thức, cho đến trong tướng rốt ráo của Nhất thiết chủng trí không có phân biệt là sắc, là thọ, tưởng, hành, thức, cho đến không có phân biệt là Nhất thiết chủng trí.

Tu-bồ-đề! Đây là việc khó của Đại Bồ-tát: quán sát tướng vắng lặng của các pháp mà tâm Bồ-tát chẳng mất, chẳng bỏ. Vì Đại Bồ-tát nghĩ rằng pháp sâu xa như vậy mình phải biết như vậy, lúc được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác sẽ vì chúng sinh mà nói pháp vắng lặng nhiệm mầu như vậy.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm cồn bãi cho thế gian mà Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Trong sông trong biển, chỗ đất bốn phía đều bị nước cắt đứt thì gọi là cồn bãi. Cũng vậy, sắc trước sau đứt đoạn, thọ, tưởng, hành, thức trước sau đứt đoạn, cho đến Nhất thiết chủng trí trước sau đứt đoạn. Vì trước sau đứt đoạn nên tất cả pháp đều đứt đoạn.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp trước sau đứt đoạn đó là vắng lặng, đó là vật bảo, tức là không, không có sở đắc, nhiễm ái dứt sạch, là lìa dục Niết-bàn.

Lúc được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, Đại Bồ-tát vì chúng sinh mà nói pháp vắng lặng nhiệm mầu.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm người điu dắt thế gian mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác vì chúng sinh mà giảng nói sắc, thọ, tưởng, hành, thức chẳng sinh, chẳng diệt, chẳng nhớ, chẳng sạch, vì chúng sinh mà giảng nói mười hai nhập, mười tám giới, bốn

Thiên, vốn Tâm vô lượng, bốn không định, bốn Niệm xứ cho đến tám Thánh đạo, năm thần thông là chẳng sinh, diệt, chẳng nhớ, sạch, giảng nói quả Tu-đà-hoàn cho đến Nhất thiết chủng trí là chẳng sinh, diệt, nhớ, sạch.

Này Tu-bồ-đề! Thế nào là vì làm chỗ đến cho chúng sinh mà các Đại Bồ-tát phát tâm Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác? Đại Bồ-tát được Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác vì chúng sinh mà giảng nói sắc cho đến không, thọ, tưởng, hành, thức đến không, cho đến Nhất thiết chủng trí đến không. Vì chúng sinh giảng nói sắc chẳng phải đến chẳng phải chẳng đến, cho đến giảng nói Nhất thiết chủng trí chẳng phải đến chẳng phải chẳng đến. Vì sao? Vì tướng không của sắc chẳng phải đến chẳng phải chẳng đến, vì tướng không của thọ, tưởng, hành, thức cho đến tướng không của Nhất thiết chủng trí chẳng phải đến chẳng phải chẳng đến. Vì tất cả pháp đến không tức là đến mà chẳng có đến đâu cả. Vì sao? Vì trong Không đều không có đến hay chẳng đến.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến vô tướng. Sự đến này chẳng đi qua đến đâu cả. Vì sao? Vì trong vô tướng, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến vô tác. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong vô tác, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến không sinh khởi, đến không sinh diệt, đến không nhớ sạch, đến không thật có. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong không sinh khởi, trong không thật có, trong không sinh diệt, không nhớ sạch, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến mộng, huyền, tiếng vang, ảnh, hóa. Sự đến này chẳng đến đâu cả. Vì sao? Vì trong mộng, huyền, tiếng vang, ảnh, hóa, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến vô lượng, vô biên. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong vô lượng, vô biên, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến chẳng cho, chẳng lấy. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong chẳng cho, chẳng lấy này, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến chẳng cao, chẳng thấp. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong chẳng cao, chẳng thấp này, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến không thêm, không bớt. Sự đến này chẳng đi đến đâu cả. Vì sao? Vì trong không thêm, không bớt này, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến không tới lui, không ra vào, không hợp tan, không chấp trước đoạn diệt. Sự đến này chẳng qua đến đâu. Vì sao? Vì trong chẳng đến đi, nhập xuất, hợp tán, trước đoạn, đến và chẳng đến đều không thật có.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến ngã, đến nhân, đến chúng sinh, đến thọ giả, đến khởi lên, đến làm cho khởi lên, đến hành động, đến làm cho hành động, đến người biết, đến người thấy. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì ngã cho đến người biết, người thấy đều rốt ráo không thật có thì làm sao có đến, chẳng đến?

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến thường, đến lạc, đến ngã, đến tịnh. Sự đến này chẳng đến đâu. Vì sao? Vì thường, lạc, ngã, tịnh rốt ráo không thật có thì làm sao có đến, chẳng đến?

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến vô thường, đến khổ, đến bất tịnh, đến vô ngã. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì vô thường, khổ, bất tịnh, vô ngã rốt ráo không thật có thì làm sao có đến, chẳng đến?

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến tham, sân, si, mạn, nghi, kiến. Sự đến này chẳng đi

đến đâu. Vì sao? Vì tham, sân, si, mạn, nghi, kiến rốt ráo không thật có thì làm sao có đến, chẳng đến?

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến như, đến pháp tánh, đến thật tế, đến tánh chẳng nghĩ bàn. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì trong như, trong pháp tánh, thật tế, tánh chẳng nghĩ bàn không có đến, không có đi.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến bình đẳng, đến tướng bất động. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì trong bình đẳng, trong tướng bất động không có đến và chẳng đến.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến sắc, đến thọ, tưởng, hành, thức, đến mười hai nhập, mười tám giới. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì sắc, thọ, tưởng, hành, thức, nhập, giới đều chẳng thật có được thì làm sao có đến, chẳng đến?

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến sáu pháp Ba-la-mật cho đến mười tám không, đến ba mươi bảy trợ đạo. Sự đến này là chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì sáu pháp Ba-la-mật cho đến tám Thánh đạo đều không thật có thì làm sao có đến, chẳng đến.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp cho đến mười Trí lực cho đến Nhất thiết chủng trí. Sự đến này chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì trong Nhất thiết chủng trí không có đến, chẳng đến.

Tu-bồ-đề! Tất cả pháp đến quả Tu-đà-hoàn cho đến Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác. Sự đến này là chẳng đi đến đâu. Vì sao? Vì trong quả Tu-đà-hoàn cho đến trong Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác không có đến, chẳng đến.

Tu-bồ-đề thưa:

–Bạch Đức Thế Tôn! Ai là người thường hay tin hiểu Bát-nhã ba-la-mật sâu xa này?

Phật dạy:

–Này Tu-bồ-đề! Có Đại Bồ-tát từ trước ở chỗ các Đức Phật đã tu sáu pháp Ba-la-mật, thiện căn thuần thực, cúng dường vô số trăm ngàn muôn ức các Đức Phật, thường gần gũi Thiện tri thức. Những người này thường tin hiểu Bát-nhã ba-la-mật sâu xa.

–Bạch Đức Thế Tôn! Người thường hay tin hiểu Bát-nhã ba-la-mật sâu xa này có tánh gì, tướng gì, mạo gì?

–Tánh, tướng, mạo xa lìa tham, sân, si, Đại Bồ-tát này tin hiểu Bát-nhã ba-la-mật sâu xa.